

Zeg niet: deradicaliseren die handel, maar

Stijn Meuris mag dan moeite hebben om een zaal vol middelbare schoolieren stil te krijgen met verhalen over de Eerste Wereldoorlog, tijdens *D-Radicalize* ze blijft het een uur lang zo stil, dat je het nauwelijks kan geloven.

Op het podium zitten de Boho Strings van dirigent David Ramael, bijgestaan door de zangeressen Lieselot De Wilde en Laila Amezian. Op het scherm daarboven is een stille film te zien van de Brusselse cineast Moussa Sahl: een tiener verstoppt zich onder de kap van zijn hoodie en bokst tegen onzichtbare vijanden in een met graffiti volgespoten voetgangerstunnel. Amezian zingt een Arabisch liefdeslied, daarna weerklinken weemoedige akkoorden van Max Richter. Op de rij voor ons legt de ene leerling het hoofd te rusten op de schouder van de andere. Ze trekken hun jassen als dekenjies over zich heen.

Sergio Roberto Gratteri, initiatiefnemer van het project, wilde iets maken dat vragen oproept, zonder tegelijk ook de antwoorden op te lepelen. 'Over radicalisering wordt veel gesproken en gedebateerd', vertelt hij vooraf. 'Vaak met een moraliserende ondertoon. Maar wij wilden een manier vinden om op een artistieke manier met het probleem om te gaan, zonder dat opgestoken vingertje. Ik denk dat muziek daarin een mooie rol kan vervullen.'

Gratteri sprak de Brusselse filmmaker Moussa Sahl aan en stelde zelf een klassieke tracklist samen - van hedendaags tot Händel - die Sahl beelden uitdaagt en diepte meegeeft.

In die beelden volgt Sahl een jongen op zijn weg naar de wapens in een handvol abstracte en vaak langgerekte scènes. Wat de jongen beziet is niet helemaal duidelijk. Sahl, die in een vorig leven als straatboekwerker aan de slag was, wilde het zo: 'het onderwerp is ook zo complex. Ik wilde niet degene zijn die zegt: 'dit is de weg, dit is wat we moeten doen om radicalisering te vermijden.' Ik wilde de kijker de ruimte geven om zelf na te denken.'

De acteurs vond hij in dezelfde wijken van waaruit ook heel wat Syriëstrijders vertrokken. 'Daardoor krijg je een waardvol spel tussen fictie en werkelijkheid. Elke Brusselaar kent wel iemand, of heeft verhalen gehoord. Ik ook: het gaat om onze huishoudens, onze broers, onze buren, onze maatschappij.'

Kippenvel

Tussen de beelden door weerklinkt de stem van Geraldine Henneghen uit Molenbeek. Zij verloor haar zoon in Syrië. Ze vertelt het rustig, maar indringend. Ook zij moraliseert niet, wijst geen schuldigen aan. Dat ze niet gezien had hoezeer hij het miste om een plek te vinden in de maatschappij, zegt ze, terwijl er overal in de zaal kippenvel over de armen trekt. Ze komt na de voorstelling zichtbaar geëmotioneerd op het podium groeten.

Wat hoopt ze te bereiken met haar getuigenis? 'In de eerste plaats wil ik duidelijk maken dat het iedereen kan overkomen. Echt iedereen', vertelt ze ons. 'In tweede instantie wil ik dat jongeren niet alleen gehoord worden, maar dat er naar hen wordt *gehoord*'.

'Doordat de moeder hier zelf aanwezig was snapp je pas: dit is echt. Het gebeurt misschien niet in onze directe leefwereld, maar het gebeurt wel'

EBEN YEHENDI
scholier

Alleen dan kunnen ze antwoorden krijgen waar ze iets mee zijn. Als dat niet gebeurt, gaan ze hun antwoorden elders zoeken. Dat is wat mijn zoon gedaan heeft.'

De reacties van de tieners in de zaal lopen erg uiteen. Sommigen vinden het verhaal wat te vaag. Anderen herkenden in de Arabische zang dan weer de stemmen op de platen van hun ouders.

Het stuk waarin Dewilde en Amezian om elkaar heen cirkelen blijft een instant hit. 'Dat wil ik op mijn telefoon', klinkt het in de rij bij het naar buiten gaan. De zeventienjarige Eben Yehendi uit Dendermonde is erg onder de indruk: 'Echt schrijvend, vond ik het. Het verhaal raakte me, maar ook het feit dat de moeder hier zelf aanwezig was. Dan snap je pas: dit is echt. Het gebeurt misschien niet in onze directe leefwereld, maar het gebeurt wel.'

Haar klagenote Ghina Zein huilt dikke tranen. Zij komt uit Syrië: 'Dit gaat over mijn land, over wat wij hebben meegemaakt.' De teksten van de Arabische liederen treffen haar diep. Veel verder komt ze niet. Een andere klagenoot, Arne Naudts, voelt zich er wat ongemakkelijk bij: 'Ik heb zo iets nooit meegemaakt. Ik weet gewoon niet hoe ik daarover moet nadenken.'

Joke Van Landeghem was dan weer vooral door de muziek geraakt. Ook zij was wel wat verward en misschien deed het haar toch ook wel denken aan een vroegere klasgenoot die plots 'heel raar begon te veranderen'. Stofgevoeg voor een nagesprek, lacht hun leetkracht benoedigend. De missie van de makers lijkt daarmee volbracht.

Extremisten

Zein mailt ons nadien nog. Ze vond het jammer dat ze te geëmotioneerd was om haar gedachten onder woorden te brengen, want ze heeft wel degelijk een boodschap die ze met ons wil delen: 'Extremisten hebben in mijn geboorteland heel wat onschuldige mensen van hun leven, hun vrijheid of hun basisbehoeften beroofd. Terwijl ze hier jongeren van hun ouders hebben afgepakt. Ik wil heel graag dat hier meer over wordt gepraat en hoop dat het misschien zo in de toekomst kan voorkomen worden.'

'D-Radicalise', gezien in De Singel in Antwerpen op 21 februari.

Deradicaliseren met Händel

De schoolvoorstelling 'D-Radicalize' graaft naar het waarom van radicalisering met klassieke muziek uit oost en west. Gedurfd en pakkend. **ANNEMARIE PEETERS**

Boven de hoorden van de Boho Strings wordt een film geprojecteerd. © desingel